

DŁUŻNIK (186) *sb m*

sg N dłużnik (59). ◇ *G* dłużnika (22). ◇ *D* dłużnikowi (17). ◇ *A* dłużnika (20). ◇ *I* dłużnikiem (11); -em (1), -(e)m (10). ◇ *L* dłużniku (7). ◇ *pl N* dłużnicy (16). ◇ *G* dłużników (8); -ów (3), -(o)w (5). ◇ *D* dłużnikom (6); -óm (3), -(o)m (3). ◇ *A* dłużniki (9), dłużnik(o)w (6); -i *LibLeg, OrzQuin, SarnStat, KlonWor* (1); -(o)w *Prot, WujNT*; -i : -(o)w *Leop* (1 : 1), *BielKron* (1 : 1), *RejPos* (3 : 2). ◇ *I* dłużniki (3). ◇ *L* dłużnik(a)ch (1). ◇ *du L (cum nm)* dłużniku *OpecŻyw* 46v.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *praw.* *Ten, kto zaciągnął pożyczkę; debitor Mymer; BartBydę, Mącz, Calep, Cn; aeratus homo, mutuitans Cn* (171) : Pan Iezus myśli iego odpowiedział/ daiątz iemu przypowiełtz o dwu dłużniku *OpecŻyw* 46v; A yełthliby był nyeofzyadli dluznik thedi go Starořta ma yącz, y wyazyenyv dzyrzecz. thak dlugo ałz zaplaczi *MetrKor* 40/818, 40/816 [4 r.], 817 [3 r.], 818 [6 r.], 819; *Mymer*¹ 34v; Debitor, qui accipit pecuniam a creditore, dluznyk *BartBydę* 39v; *LibLeg* 11/10v; *GliczKsiąę* N3v; *SLudzy Vręędowi* żadnego dłużniká fanthowác y ciąęać niemáię *GroicPorz* q4v, p3, r2v, r3v, cc4, ee3 (48); *Otho/* w dzień pořtu wáłłego náyduie fie wáłzá wola/ á (támęe) wfłyfłkie dłużniki wáłłe cięłłko przyćifłkacie. *Leop Is* 58/3, *Luc* 7/41; Káędy dłużnik ma być pozwan do tego práwá w ktorým zářiadł. *UstPraw* F3, F4v, I2v [2 r.]; *BibRadz Ez* 18/7; Nie godziło fie Senatowi ták gwałtownie fáym kárac dluznikow vbogich przećiw práwu wftáwionemu *BielKron* 106v, 66v, 108 [2 r.]; *Pecunias debitoribus condonare, Odpućić dluznikom dlugi.* *Mącz* 94d; *Idonea nomina, Dobrzy dluznicy ktorzy ráędzi dlugi płácą.* *Mącz* 249c; *Expungere nomen debitoris, Wypifác/ wymázác z regiftru dluzniká.* *Mącz* 331d, 5a, 67d, 78d [2 r.], 249c, 287d (11); Dwa dluznicy byli winni dlugi niektoremu penięędznikowi [!] *RejPos* 308, 191, 191v, 193, 193v [2 r.], 310v [2 r.]; *HistLan* B4v, C; *RejZwierc* 167v; *BudNT Lev* 17/18, *Ez* 18/7; *CzechRozm* 232v; *GórnRozm* I3; *Calep* 289a; *KochAp* 11; *LatHar* 111; *Lichwiarz* niektory miał dwu dluznikow [*Duo debitores erant cuidam faeneratori*]: ieden dluzen był pięć fet [...] grořzy/ á drugi pięćdziesiąt. *WujNT Luc* 7/41, s. 218, *Luc* 6/5, s. 262; tedy ón miełczánin chcąc z dluznikiem czynić řwiádki dowiedęie *SarnStat* 276, 276, 419, 692, 694, 698 (8); *CiekPotr* 22; By nalepřzy dluznik ábo dlug: prze nie vpominánie řtawá fię zły. *KlonFlis* H3 *marg*; *Chytry dluznik wftáwnie zá obrufem řiedzi [dla uniemořliwienia pozwu]* *KlonWor* 73; *Zły dluznik áni proři/ áni dlugu płáci* *KlonWor* 73, *ded.* **3, 73, 74 [5 r.].

W przeciwwstawieniach: »dłużnik ... ićciec« (6): *Moęe teę Ićciec dluzniká řwego ná iáką robotę iefli chce przyięć* *GroicPorz* q4v, r [3 r.], rv; *Ktorą zařtawę [...] ma řękoymia pułćić ifłcowi w řummie ktorą mu był dluznik winien.* *UstPraw* F4v.

»dłużnik ... kredytor« (7): *O řwiádectwie Dłużniká przećiw Kredytorowi.* *GroicPorz* x4v, r3, y [2 r.], oo2; *GórnRozm* F2v; *A z dluznikiem do wieęe: ábo dáie ciąęą: Abo więć Kredytorá w dobrá iego wwiąęą.* *KlonWor* 73.

»dłużnik ... wierzyciel« (11): *Wierzyciel ktory řwego dluzniká zakłád ma/ niemoęe řękoymi gábác/ áę by im on zakłád oddał.* *GroicPorz* r3, q4, rv, x4v, oc4v, dd2 (9); y řzło by to ^{per}infinitum nie inaczey iedno iakoby czas zapłaty dlugu dluznik wierzycielowi, a wierzyciel dluznikowi ^{pre}figował *ActReg* 20.

W porównaniach (2): Ale mądry á rozważny człowiek/ [...] powinien [...] uczynić iáko dłużnik który sie blifkich god lęka. *RejZwierc* 165v, 167v.

W charakterystycznych połączeniach: *chytry, dobry* (2), *mały, nędzny, niepewny* (2), *niesłowny, płony, zły dłużnik* (4).

Zwroty: »[kogo] sobie dłużnikiem czynić« = *in nominibus habere Cn* (1): którzy [gracze] zwykli z piianémi/ [...] ná konie y dobrá dziedziczne grác y oné łobie dłużniki takowym sposobem czynić [sibi debitores taliter facere *JanStat* 585] *SarnStat* 706.

»kwitować dłużnika« (1): który [chłop] sie przezwał imieniem onego co zábit/ [...] y kwitował ze wżyftkiego dłużniká nie winnie poprzyśiężonego *GórnRozm* F2.

Wyrażenie: »główny dłużnik« (1): Przyfyęgá społem przyfyęgájących przy głównym dłużniku *GroicPorz* oo2.

Szeregi: »dłużnik albo ísciec« (1): w takowej rzeczy dłużnik álbó ífciec niewinien rękoymiowi ízkody nágrádzác *UstPraw* F4v.

»kredytor a dłużnik« [szyk 1 : 1] (2): Iefli między Credytorem á dłużnikiem odmienił by fye Contrákt/ [...] tedy [...] Rękoymia od rękoymsfthwá bywa wolen. *GroicPorz* r3; *KlonWor* 73.

»dłużnik abo pozwany« (1): tedy dłużnik álbó pozwány [mutuarius alias citatus *JanStat* 633] przysięgá ma bydź wolen od vpominánia/ y od płácenia długi. *SarnStat* 694.

Przen: *Ten, kto jest do czegoś zobowiązany* (7) : á Szuldbryff álbó Zapis/ który ná nas dłużniki íwé Złydych miał/ ná Krzyżu zmázány y vmorzóny íeft. *OrzQuin* Nv; A z tego słowá Bożego rozumieć to możemy/ iż my nie tylko dłużnicy íeftelmy/ ále iż też niemamy czym wypłácić/ gdyż grześzny człowiek íam przez się żadnym obyczáiem dofyć uczynic niemoże. *KuczKat* 415; *LatHar* 152, 669; Bo gdy co dobre^{so} ípráwimy/ mamy go [P. Boga] dłużnikiem zá dobre vczynki *SkarKaz* 352a, 352a.

Szereg: »dłużniki a grzeszniki« (1): w kthorego [człowieka nędznego] ołobie nas wżytki dłużniki íwoie á grześzniki íwoie [P. Bóg] figurowác raczy *RejPos* 247v.

2. *Ten, u kogo zaciągnięto pożyczkę, wierzyciel; creditor BartBydg, Mącz, Cn; commodator, flagitator Cn* (15) : Creditor, dluznyk, est qui alienam fidem sequitur mutuam pecuniam numerando, credit debitori *BartBydg* 37; Item Jurdze offmanovy do poznanya y ynfcchim dlufznykom. poplaczila dlugy *ZapMaz* VS 2/332; Nie czyní kofztu wíetfzego niż dochody znofzá/ Boć potym twoie dobre dłużnicy roznofzá. *BielKom* C5; *BibRadz* 4.Reg 4/1; [żona *Abdyjaszowa*] Przedálá oley/ zápláciłá dłużnikowi *BielKron* [85²], 106v; *KochSat* B; Bonis cedere, Vftępic z ymienia/ Dác ymienie dłużnikóm w ręce. *Mącz* 43b; Dubius creditor, Niepewny dłużnik. *Mącz* 95c; Puteal, [...] też mieyfce w Rzymie ná które sie dłużnicy íchodźili *Mącz* 332d, 486c; A wždy wielki pożytek z tąd bogáci máią/ Bowiem ffukliwym gniewem dłużnikow zbywáią. *Prot* A3v; *RejZwierc* 59v; *KochAp* 11.

W przen (1) : Przetoż ono mówił [Pan Bóg] przez Izáíálzá [...] ábo což to wżdam zá tak ciężki dłużnik moy/ ktoremum was záprzedác musiał? *PowodPr* 16.

Synonimy: 1. *ísciec, pożyczalnik*; 2. *ísciec, kredytor, pożyczalnik, wierzyciel*.

Cf **DLUŻEBNIK**